

Cuprins

Cuvânt-înainte	17
Abrevieri.....	21
Titlul I. Considerații generale privind instituția moștenirilor.....	25
Capitolul I. Reguli generale privitoare la moștenire	30
Secțiunea 1. Precizări terminologice.....	30
1. Termenul „moștenire”, „succesiune”, „ereditate”.....	30
2. Termenul „ <i>de cuius</i> ”, „autor”	32
3. Termenul de „succesibil”, „succesor”, „moștenitor”, „ereditate”	32
4. Termenul de „masă succesorală”	33
Secțiunea a 2-a. Tipuri de moștenire	34
1. Noțiuni generale.....	34
2. Moștenirea legală (<i>ab intestat</i>).....	35
3. Moștenirea testamentară	37
4. Coexistența moștenirii legale cu cea testamentară.....	38
5. Fundamentele transmisiunii succesoriale.....	40
Secțiunea a 3-a. Caracterele juridice ale transmisiunii moștenirii	42
1. Noțiuni generale.....	42
2. Caracterele juridice ale transmisiunilor succesoriale.....	42
2.1. Transmisiune pentru cauză de moarte	42
2.2. Caracter universal.....	43
2.3. Caracter unitar	45
2.3.1. Succesiunea anomală	46
2.3.2. Amintirile de familie	57
2.3.3. Codul de drept canonic al Bisericii Romano-Catolice și Codul Canoanelor Bisericilor Orientale, respectiv Biserica Romană Unită cu Roma, Biserica Greco-Catolică.....	59
2.4. Caracter indivizibil	60
Capitolul II. Deschiderea moștenirii	64
Secțiunea 1. Locul și data deschiderii succesiunii	64
1. Aspecte generale	64
2. Locul deschiderii succesiunii.....	65
3. Data deschiderii succesiunii.....	70
Secțiunea a 2-a. Condițiile cerute pentru a succede	73
1. Enumerarea condițiilor	73
2. Capacitatea succesorală	74
2.1. Noțiunea de capacitate succesorală	74
2.2. Persoanele care au capacitate succesorală	75
2.3. Persoanele care nu au capacitate succesorală	78
3. Vocația la moștenire	80

3.1. Vocația generală, abstractă	80
3.2. Vocația concretă	81
4. Nedemnitățile succesorală	81
4.1. Noțiuni	81
4.2. Nedemnitățile de drept. Cazuri de nedemnități	83
4.2.1. Atentatul la viața celui care lasă moștenirea	83
4.2.2. Atentatul la viața unui alt succesibil	84
4.3. Nedemnitățile judiciare. Cazuri de nedemnități	86
4.4. Caracterele nedemnității succesorală	87
4.5. Modul de operare a nedemnității	88
4.6. Efectele nedemnității succesorală	88
4.6.1. Efectele nedemnității față de nedemn	89
4.6.2. Efectele nedemnității față de descendenții nedemnului	90
4.6.3. Efectele față de terți. Teoria moștenitorului aparent	91
4.6.4. Înlăturarea efectelor nedemnității	92
5. Succesibilul să nu fi fost dezmoștenit	93
Titlul II. Moștenirea legală	94
Capitolul I. Devoluțiunea legală a moștenirii	94
Secțiunea 1. Condițiile moștenirii legale	94
1. Noțiuni introductive	94
2. Vocația succesorală legală	94
3. Principiile devoluțiunii legale a moștenirii și excepțiile de la aceste principii (art. 964 C. civ.)	98
3.1. Primul principiu – Principiul chemării la moștenire a rudelor, în ordinea claselor de moștenitori	98
3.2. Al doilea principiu – Atribuirea bunurilor în cazul dezmoștenirii	100
3.3. Al treilea principiu – Principiul proximității gradului de rudenie între moștenitorii din aceeași clasă	101
3.3.1. Prima excepție	101
3.3.2. A doua excepție – Reprezentarea succesorală	101
3.4. Al patrulea principiu – Principiul egalității între rudele din aceeași clasă și de același grad, chemate la moștenire	114
3.4.1. Prima excepție – Reprezentarea succesorală (împărțirea pe tulpini)	115
3.4.2. A doua excepție – Împărțirea pe linii în cadrul clasei a II-a	115
Secțiunea a 2-a. Reguli aplicabile diferitelor categorii de moștenitori legali	117
1. Descendenții	117
1.1. Împărțirea moștenirii între descendenți	118
1.2. Caracterele juridice ale dreptului la moștenire al descendenților	119
2. Ascendenții privilegiați și colateralii privilegiați	120
2.1. Ascendenții privilegiați	121
2.1.1. Vocația părinților firești în cazul adopției	121
2.1.2. Vocația adoptatorului	122
2.2. Împărțirea moștenirii între ascendenții privilegiați și între ei și colateralii privilegiați	122

2.3. Caractere juridice ale dreptului la moștenire al ascendenților privilegiați	124
2.4. Colateralii privilegiați.....	124
2.5. Împărțirea moștenirii între colateralii privilegiați.....	127
2.6. Caracterele juridice ale dreptului la moștenire al colateralilor privilegiați	131
3. Ascendenții ordinari.....	131
3.1. Împărțirea moștenirii între ascendenții ordinari	132
3.2. Caractere juridice ale dreptului la moștenire al ascendenților ordinari	133
4. Colateralii ordinari.....	133
4.1. Împărțirea moștenirii între colateralii ordinari	134
4.2. Caractere juridice ale dreptului la moștenire al colateralilor ordinari	135
5. Drepturile succesoriale ale soțului supraviețuitor	135
5.1. Condiții cerute soțului supraviețuitor pentru a moșteni.....	135
5.2. Caractere juridice ale dreptului la moștenire al soțului supraviețuitor	138
5.3. Drepturile succesoriale ale soțului supraviețuitor reglementate de Codul civil.....	139
5.3.1. Drepturile succesoriale ale soțului supraviețuitor în concurs cu clasele de moștenitori	139
5.3.2. Modul de stabilire a cotei de moștenire a soțului supraviețuitor	142
5.3.3. Corelația dintre dreptul de moștenire al soțului supraviețuitor și comunitatea de bunuri a soților – comunitatea legală/comunitatea convențională	144
5.3.4. Dreptul special de moștenire al soțului supraviețuitor asupra mobilierului și obiectelor de uz casnic. Particularități. Natura juridică	145
5.3.5. Dreptul de abitație al soțului supraviețuitor	150
6. Vacanța succesorală	156
6.1. Noțiuni	156
6.2. Natura juridică	158
6.3. Procedura constatării vacanței succesoriale.....	160
6.4. Certificatul de vacanță succesorală.....	164
Titlul III. Liberalitățile	166
Capitolul I. Trăsături generale.....	166
1. Introducere	166
2. Liberalitățile sunt acte juridice gratuite	167
2.1. Elementul obiectiv	167
2.2. Elementul subiectiv	168
3. Liberalitățile și actele dezinteresate (actele de binefacere).....	173
4. Formalismul	174
5. Liberalitățile. Dispoziții comune	175
6. Consimțământul	176
6.1. Viciile de consimțământ	177
7. Capacitatea.....	178

7.1. Incapacități de a dispune	180
7.2. Incapacități de a primi	181
8. Obiectul liberalității	182
9. Cauza	183
9.1. Elementul material	183
9.2. Elementul psihologic	183
10. Forma	186
11. Voințele pioase	187
Capitolul II. Contractul de donație	189
Secțiunea 1. Donația – liberalitate clasică	189
1. Noțiunea	189
2. Interpretarea contractului de donație	189
3. Caractere juridice ale contractului de donație	190
3.1. Caracterul gratuit al donației	190
3.2. Caracterul solemn al contractului de donație	191
3.3. Caracterul unilateral al contractului de donație	192
3.4. Caracterul translativ de proprietate al contractului de donație	193
4. Condițiile de validitate ale contractului de donație	193
4.1. Condiții de fond	193
4.1.1. Capacitatea de a contracta	193
4.1.2. Consimțământul părților	194
4.1.3. Un obiect determinat și licit	194
4.1.4. O cauză licită și morală	195
4.2. Condiții de formă ale contractului de donație	195
5. Principiul irevocabilității donațiilor	199
5.1. Clauze incompatibile cu principiul irevocabilității	202
5.1.1. Condițiile pur potestative stipulate în favoarea debitorului	202
5.1.2. Plata datoriilor viitoare nedeterminate	203
5.1.3. Dreptul donatorului de a dispune în continuare de bunul donat	203
5.1.4. Rezervarea dreptului de denunțare unilaterală a contractului	203
5.2. Clauze permise a fi inserate în contractul de donație	203
5.2.1. Clauze prin care contractul de donație este afectat de un termen	204
5.2.2. Clauze prin care contractul de donație este afectat de o condiție	204
5.2.3. Clauze prin care se stipulează plata datoriilor prezente	204
5.2.4. Clauza de reîntoarcere convențională a bunului donat	204
5.2.5. Clauze ce privesc donația cu rezerva uzufructului	205
5.2.6. Clauza de inalienabilitate	205
6. Revocabilitatea donațiilor între soți	206
7. Celelalte cauze de revocare a donațiilor	208
7.1. Revocarea donațiilor pentru neexecutarea sarcinilor	208
7.2. Revocarea pentru ingratitudine	210
7.2.1. Revocarea donației pentru atentat la viața donatorului sau a unei persoane apropiate lui	211
7.2.2. Revocarea pentru fapte penale, cruzimi sau injurii grave la adresa donatorului	212

7.2.3. Revocarea pentru refuz de alimente	213
7.2.4. Acțiunea în revocare	214
7.3. Revocarea promisiunii de donație	216
Secțiunea a 2-a. Efectele contractului de donație	216
1. Efectele donațiilor între părți	216
2. Obligațiile donatorului	217
3. Obligațiile donatarului	218
4. Opozabilitatea donațiilor în raport cu terți	219
Secțiunea a 3-a. Donațiile indirecte, donațiile simulate și darurile manuale	220
1. Donațiile indirecte	220
1.1. Renunțarea la un drept	221
1.2. Remiterea de datorie	222
1.3. Stipulația în favoarea unei terțe persoane	223
1.4. Plata datoriei altuia	223
2. Donațiile simulate	223
2.1. Donațiile deghizate	223
2.2. Donația simulată prin interpunere de persoane	225
3. Darurile manuale	226
3.1. Noțiune	226
3.2. Obiectul darului manual	227
3.3. Problema darurilor de nuntă	230
3.4. Dovada darului manual	230
4. Donațiile făcute viitorilor soți în vederea căsătoriei și donațiile între soți (donațiile mutuale)	231
Secțiunea a 4-a. Alte tipuri de liberalități (liberalități atipice)	236
1. Clauza de preciput	237
1.1. Reglementare	237
1.2. Natura juridică	239
1.2.1. Clauza de preciput – act convențional	239
1.2.2. Clauza de preciput – <i>act mortis causa</i>	240
1.2.3. Clauza de preciput – liberalitate	241
1.2.4. Concluzii	247
2. Sponsorizarea	248
2.1. Forma contractului	248
2.2. Caracterele juridice ale contractului de sponsorizare	248
2.3. Părțile contractului	251
2.4. Obiectul contractului de sponsorizare	252
2.5. Efectele și încetarea contractului de sponsorizare	253
3. Mecenatul	253
3.1. Elemente specifice mecenatului	254
3.2. Efectele actului de mecenat	255
3.3. Mecenatul este o donație atipică	255
3.4. Mecenatul nu este o varietate a legatului cu titlu particular	256
4. Liberalități care prezintă dificultăți de calificare	256
4.1. Actele de executare a unor obligații naturale	257

4.2. Liberalitățile remuneratorii sau modice	258
4.3. Donațiile de bunuri viitoare (<i>mortis causa</i>) și instituirea contractuală	260
4.3.1. Argumente „ <i>in favorem</i> ”	260
4.3.2. Instituirea contractuală. Definiție	262
4.3.3. Efectele donației de bunuri viitoare în timpul vieții donatorului	264
4.3.4. Efectele donației de bunuri viitoare după decesul donatorului	265
4.3.5. Donația de bunuri viitoare și rezerva succesorală	266
4.3.6. Reducțiunea donației de bunuri viitoare făcută anterior căsătoriei	266
4.3.7. Reducțiunea donației de bunuri viitoare făcută în timpul căsătoriei	267
4.3.8. Concluzii	267
5. Donațiile pioase (cele făcute în favoarea bisericii)	268
Titlul IV. Moștenirea testamentară	271
Capitolul I. Testamentul	271
Secțiunea 1. Noțiunea de testament	271
1. Moștenirea testamentară	271
2. Testamentul. Definiție	271
3. Caracterele juridice ale testamentului	272
3.1. Testamentul este un act juridic unilateral din punct de vedere al formării sale	273
3.2. Testamentul este un act juridic esențialmente personal	273
3.3. Testamentul este un act juridic individual	274
3.4. Testamentul este un act juridic solemn	274
3.5. Testamentul este un act juridic pentru cauză de moarte	275
3.6. Testamentul este un act juridic esențialmente revocabil	275
4. Cuprinsul testamentului	276
Secțiunea a 2-a. Condiții de fond și de formă ale testamentului	277
1. Condiții de fond pentru validitatea testamentului	277
1.1. Capacitatea	277
1.1.1. Incapacitățile de a dispune prin testament	277
1.1.2. Incapacitățile de a primi prin testament	279
1.2. Consimțământul	282
1.3. Obiectul testamentului	284
1.4. Cauza testamentului	285
2. Condiții generale de formă pentru validitatea testamentului	288
2.1. Forma scrisă	288
2.2. Forma actului separat – Interzicerea testamentului reciproc (conjunct)	290
2.3. Sancțiunea nerespectării condițiilor de formă	295
2.3.1. Limitări și derogări ale efectelor nulității absolute	296
3. Proba testamentului	298
4. Interpretarea testamentului	298
Capitolul II. Diferite feluri de testamente	301
Secțiunea 1. Testamentele ordinare	301

1. Condiții speciale de formă. Enumerare.....	301
2. Testamentul olograf.....	302
2.1. Precizările necesare în legătură cu aceste trei condiții de formă.....	303
2.1.1. Scrierea.....	303
2.1.2. Data.....	305
2.1.3. Semnătura.....	307
3. Testamentul autentic.....	310
Secțiunea a 2-a. Testamente privilegiate.....	315
Secțiunea a 3-a. Alte forme testamentare.....	317
1. Testamentul privind sumele de bani depuse la orice instituție de credit (C.E.C. sau la alte unități bancare).....	317
2. Testamentul făcut de cetățenii români în străinătate.....	320
3. Testamentul internațional.....	321
Capitolul III. Regimul juridic al principalelor dispoziții testamentare.....	322
Secțiunea 1. Legatul.....	322
1. Definiție. Desemnarea legatarului.....	322
2. Clasificarea legatelor. Criterii de clasificare.....	325
2.1. Clasificarea legatelor după obiectul lor.....	325
2.1.1. Legatul universal.....	326
2.1.2. Legatul cu titlu universal.....	328
2.1.3. Legatul cu titlu particular (singular).....	330
2.1.4. Problema cumulului de legate.....	337
2.1.5. Sarcina excesivă a legatului cu titlu particular.....	337
2.1.6. Cheltuielile predării legatului.....	337
2.1.7. Dreptul de preferință al creditorilor moștenirii față de legatari.....	338
2.2. Clasificarea legatelor în funcție de modalitatea care le afectează.....	338
2.2.1. Legatul simplu.....	338
2.2.2. Legatul cu termen.....	339
2.2.3. Legatul sub condiție.....	340
2.2.4. Legatul cu sarcina (<i>sub modo</i>).....	341
2.3. Testamentul pios.....	343
Secțiunea a 2-a. Ineficacitatea legatelor.....	345
1. Noțiune. Cauze.....	345
2. Nulitatea legatelor.....	345
3. Revocarea legatelor.....	346
3.1. Revocarea voluntară a legatelor.....	347
3.1.1. Revocarea voluntară expresă (directă).....	347
3.1.2. Revocarea voluntară tacită sau indirectă.....	348
3.2. Retractarea revocării voluntare a legatelor.....	361
3.3. Revocarea judecătorească a legatelor.....	362
4. Caducitatea legatelor.....	365
4.1. Cazurile de caducitate.....	366
5. Consecințele ineficacității legatelor. Dreptul de acrescământ (sau de adăugire).....	372

6. Substituția vulgară și legatul conjunctiv	372
Secțiunea a 3-a. Exheredarea	375
1. Noțiune	375
2. Tipurile exheredării	381
2.1. Exheredarea directă	381
2.2. Exheredarea indirectă	381
2.3. Exheredarea sancțiune (clauza penală)	382
Secțiunea a 4-a. Execuțiunea testamentară	384
1. Noțiune	384
2. Natura juridică a instituției executorului testamentar	385
3. Atribuțiile și puterile executorului testamentar	387
4. Încetarea execuțiunii testamentare	389
Capitolul IV. Limitele dreptului de dispoziție asupra moștenirii	391
Secțiunea 1. Limitarea dreptului de dispoziție al testatorului	391
1. Considerații introductive	391
2. Interzicerea pactelor asupra unei succesiuni viitoare	391
3. Interzicerea substituțiilor fideicomisare	393
3.1. Substituțiile fideicomisare permise de lege	396
3.1.1. Studiu analogic	397
3.1.2. Natura juridică a substituției	399
3.1.3. Cele două etape ale substituției	400
3.1.4. Donația graduală	400
3.1.5. Substituția fideicomisară în viziunea Codului civil	403
3.2. Liberalități reziduale	406
3.2.1. Fideicomisul fără obligație	406
3.2.2. Legatul de residuo	406
3.2.3. Dublul legat condițional	410
4. Fiducia	410
5. Substituția vulgară	411
Secțiunea a 2-a. Reserva succesorală și cotitatea disponibilă	411
1. Moștenitorii rezervatari. Preliminarii	411
1.1. Cotitatea disponibilă și rezerva succesorală	412
1.2. Caracterele juridice ale rezervei	413
1.3. Calculul rezervei. Generalități	416
1.4. Moștenitorii rezervatari	418
1.4.1. Reserva soțului supraviețuitor	418
1.4.1.1. Cotele de rezervă ale soțului supraviețuitor	420
1.4.1.2. Particularități ale rezervei soțului supraviețuitor	422
1.4.1.3. Cotitatea disponibilă specială a soțului supraviețuitor	423
1.4.2. Reserva descendenților	424
1.4.3. Reserva ascendenților privilegiați	425
2. Concluzii privind rezerva succesorală	429
3. Calculul rezervei și a cotității disponibile. Reducțiunea liberalităților excesive	429
Secțiunea a 3-a. Reducțiunea liberalităților excesive	433
1. Noțiune	433

2. Persoanele care pot invoca reducăiunea	434
2.1. Efectele reducăiunii.....	435
3. Ordinea reducăiunii liberalităăilor excesive.....	436
3.1. Legatele se reduc înaintea donaăiilor	436
3.2. Legatele se reduc toate deodată și proporăional cu valoarea lor	436
3.3. Donaăiile se reduc succesiv în ordinea inversă a datei lor, începând cu cea mai nouă.....	437
3.4. Reducaăiunea unor liberalități speciale.....	437
4. Efectele reducăiunii liberalităăilor excesive.....	439
5. Imputarea liberalităăilor	439
Secăiunea a 4-a. Raportul donaăiilor	440
1. Noăiune și reglementare	440
2. Donaăii supuse raportului.....	441
3. Donaăii scutite de obligaăia de raport (art. 1150 C. civ.).....	441
4. Condiăiile obligaăiei legale de raport al donaăiilor	442
5. Modurile de efectuare a raportului.....	443
6. Căile de realizare a raportului.....	444
7. Raportul datoriiilor.....	445
Titlul V. Transmisiunea moătenirii	447
Capitolul I. Dreptul de opăiune succesorală	447
Secăiunea 1. Noăiuni generale privind dreptul de opăiune succesorală	447
1. Opăiunea succesorală – drept potestativ.....	447
2. Variante de opăiune succesorală (Conăinutul dreptului de opăiune succesorală).....	448
3. Subiectele dreptului de opăiune succesorală	449
3.1. Moătenitorii legali	450
3.2. Legatarii.....	450
3.3. Dreptul creditorilor succesibilului	451
3.3.1. Acăiunea oblică.....	453
3.3.2. Acăiunea pauliană.....	454
4. Caracterele juridice ale actului de opăiune succesorală	455
5. Condiăii de validitate ale actului de opăiune succesorală	460
6. Termenul de opăiune succesorală. Reglementare.....	466
6.1. Natura juridică a termenului de opăiune succesorală	471
6.2. Domeniul de aplicare al termenului de opăiune succesorală	473
6.3. Termenul de opăiune succesorală	473
6.4. Suspendarea termenului de opăiune.....	474
6.5. Întreruperea termenului de opăiune.....	476
6.6. Repunerea în termenul de opăiune	476
6.7. Efectele împlinirii termenului de opăiune succesorală.....	478
Secăiunea a 2-a. Exerciăarea dreptului de opăiune succesorală	479
1. Acceptarea pură și simplă a moătenirii	479
1.1. Acceptarea voluntară expresă, directă.....	479
1.2. Acceptarea voluntară tacită	481

1.2.1. Acte cu semnificația acceptării tacite.....	481
1.2.2. Rezerva (declarația) expresă de neacceptare.....	487
1.3. Acceptarea pură și simplă forțată.....	489
1.3.1. Natura juridică.....	489
1.3.2. Condițiile acceptării forțate.....	489
2. Efectele acceptării pure și simple.....	491
2.1. Efecte generale.....	491
2.2. Efecte speciale (în cazul acceptării forțate).....	493
2.3. Alte efecte.....	494
3. Renunțarea la moștenire.....	499
3.1. Condițiile renunțării la moștenire.....	501
3.2. Efectele renunțării la moștenire.....	502
3.3. Revocarea (retractarea) renunțării la moștenire.....	504
Capitolul II . Transmisiunea activului și pasivului succesoral.....	506
Secțiunea 1. Obiectul transmisiuni.....	506
1. Transmisiunea activului succesoral.....	506
2. Transmisiunea pasivului succesoral.....	507
2.1. Situația creditorilor personali ai moștenitorilor.....	510
2.2. Regresul între moștenitori. Insolvabilitatea unuia dintre moștenitori.....	510
2.3. Raportul datoriilor.....	511
3. Separarea masei patrimoniale a bunurilor moștenite. Situația creditorilor succesiunii.....	511
4. Transmisiunea posesiunii moștenirii. Moștenitorii sezinari. Sezina.....	513
5. Trimiterea în posesie. Dreptul comparat.....	530
6. Preluarea bunurilor de către moștenitorii nesezinari.....	532
Secțiunea a 2-a. Dovada calității de moștenitor.....	533
1. Stabilirea legii aplicabile succesiunii.....	534
2. Regulamentul (U.E.) nr. 650/2012 al Parlamentului European și al Consiliului.....	538
3. Încheierea finală.....	541
4. Certificatul de moștenitor sau de legatar. Natura juridică.....	544
5. Certificatul de lichidare a pasivului succesoral.....	555
6. Partajul succesoral.....	558
7. Certificatul de calitate succesorală.....	561
8. Certificatul european de moștenitor.....	563
Secțiunea a 3-a. Petiția de ereditate.....	569
1. Noțiune.....	569
2. Părțile.....	570
3. Natura juridică.....	571
4. Efectele acțiunii.....	572
Secțiunea a 4-a. Indiviziunea și împărțeala moștenirii.....	572
1. Indiviziunea succesorală.....	572
2. Modalități ale partajului.....	574
3. Împărțeala de ascendent.....	575
3.1. Efectele împărțelii de ascendent.....	577
3.2. Ineficacitatea împărțelii de ascendent.....	578